

אין משאירים את המצביאים בצבא

הבעיה המרכזית של צה"ל אינה אין "מגדלים" מצביאים, אלא אין משאירים בצבא את יוצאי הדופן שיכולים להיות מצביאים מבריקים, אך לרוב אינם שורדים את הדרך הארוכה מהטירונות לרמטכ"לות. תגובה למאמרו של אל"ם עינב שלו "אין מגדלים מצביאים"

מה ללמוד, והמנהיגות הצבאית אינה שונה בעניין הזה מכל תחום לימודים אחר. אנו מצפים מהרופא, מהמהנדס, מעורך הדין ואפילו מהאמן שילמדו וישתלמו. זהו תנאי ברור לתפקודם ולהצלחתם המקצועית. אולם אותו ניצוץ שהופך רופא טוב לרופא-על, את המהנדס – למהנדס-על, את הארכיטקט לארכיטקט-על וכו' – את זה אין מלמדים. אלה הן תכונות מולדות. והבעיה העומדת בפני צה"ל (ובעצם בפני כל הצבאות) היא כיצד לאתר את החריגים האלה, המנהיגים הפוטנציאליים, ובמיוחד אין לא לשחוק אותם ולא לפלוט אותם בדרך הארוכה העוברת מהטירונות לרמטכ"לות.

טובי המצביאים של צה"ל במלחמת העצמאות היו חסרי השכלה צבאית. יוצאי ההגנה עברו במחתרת את קורס המ"כים ואת קורס המ"מים, ובתוך חודשים ספורים, במהלך מלחמת העצמאות, מצאו את עצמם מפקדי גדודים, מפקדי חטיבות, מפקדי חזיתות ומפקדי הצבא. גם ההכשרה של יוצאי הצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה לא הייתה גבוהה יותר מאשר קורס קצינים.

הדור של תקופת המחתרת נתן לנו את הגדולים שבמצביאיו: את יגאל ידין, את יגאל אלון, את יצחק שדה, את משה כרמל, את מרדכי מקלף ואת חיים לסקוב. ובני אותו הדור איישו את תפקיד הרמטכ"ל ללא הכשרה מקצועית מעמיקה: משה דיין, צבי צור (צ'רה), יצחק רבין, חיים בר-לב, דוד אלעזר, אריאל שרון, מוטה גור ועוד רבים שלא הזכרתי כאן את שמותיהם.

מסופקני אם המסננת הפועלת אצלנו מאז הייתה מאפשרת לכל אלה להישאר במערכת הצבאית ולטפס בסולם הדרגות והתפקידים.

הסינון הראשון נעשה במבחני הקבלה לקורס הקצינים. האומנם אלה ערוכים לאתר את בעלי הניצוץ המיוחד, את המנהיגים לעתיד? ולאחר מכן – האם אנו בנויים לאפשר להם לסיים את בה"ד 1, הגם שלא יצטיינו במהלך הקורס ואולי אף יעמדו על סף הדחה, שהרי אין הם עשויים בתבניות הממוצעות של חניכי הקורס, ובחלקם אף יוגדרו "עושי צרות"?

ואחר כך צריכה המערכת לאפשר להם לעלות ולהתקדם בסולם הדרגות והתפקידים. אין זה מפתיע שצה"ל מטפח זה זמן מה קצינים ומפקדים שצמחו בשלוש מערכות יוצאות דופן: בוגרי קורסי הטיס של חיל האוויר, יוצאי סירת מטכ"ל ובוגרי שייטת 13. בדרכי הסינון, השיפוט והקידום של המערכות האלה מושם דגש על תכונות אופי, על מבחני בולטות והצטיינות השונים מהשגרה הכללית.

זו בעיית המנהיגות-מצביאות האמיתית שלנו, ואם לא נמצא דרך לקדם את הקצינים הבלתי שגרתיים, לא נצליח להשתחרר מסכנת הבינוניות, אפילו תהא זו בינוניות מקצועית לעילא ולעילא.

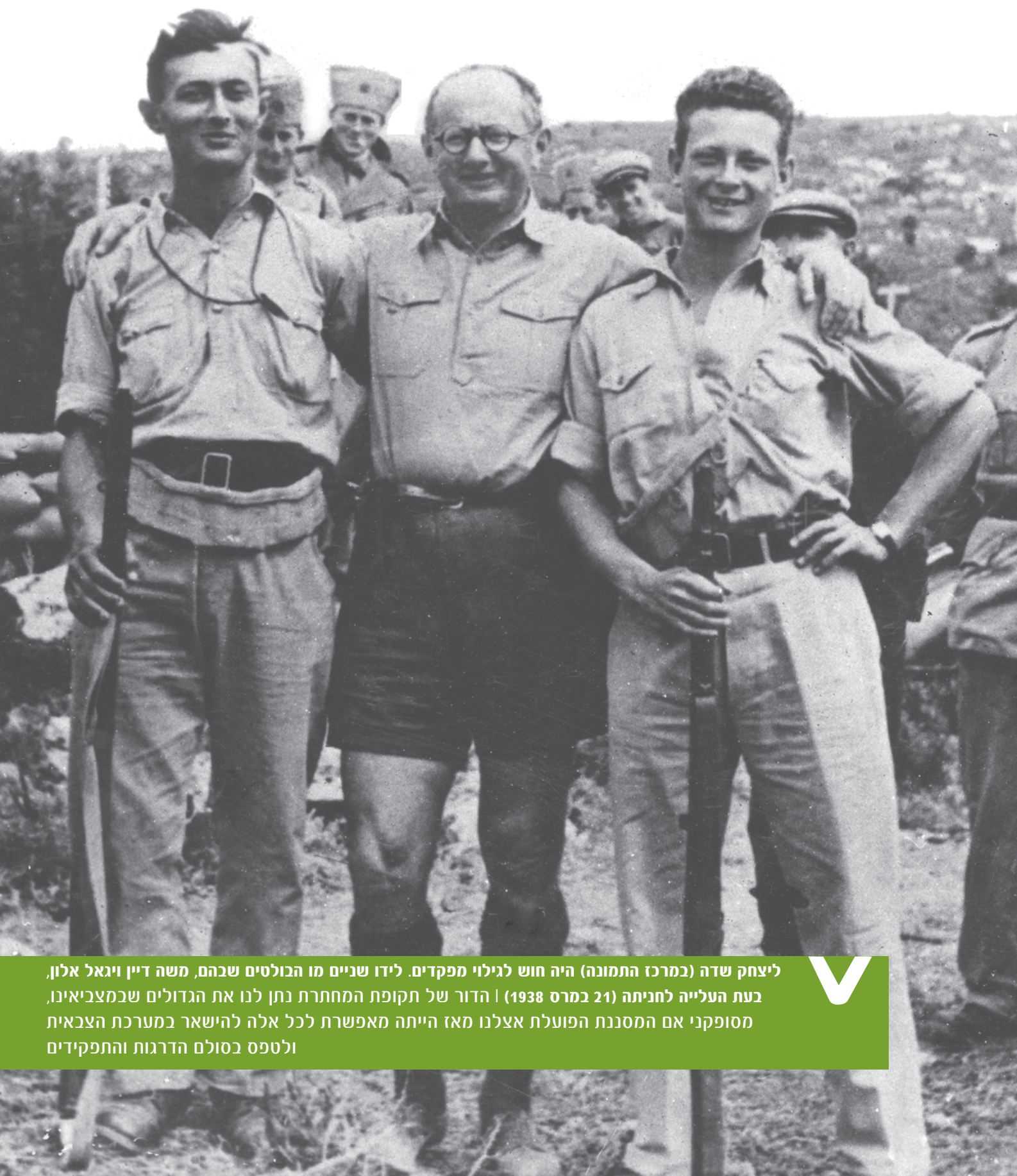
קראתי בעניין את הניתוח המפורט והמדויק על ההבדל שבין מנהיגות צבאית למצביאות צבאית – ניתוח הבונה תילי תילים על ההבדל הסמנטי שבין שני המושגים האלה במילון למונחי צבא. אכן, יש ללא ספק בעיה, אולם חוששני שאל"ם עינב שלו במאמרו "אין מגדלים מצביאים" (מערכות 424, אפריל 2009) מחמיץ את העיקר.

הבעיה, לדעתי, אינה אין "מגדלים" מצביאים, אלא אין נמנעים מלפלוט את מצביאי העתיד אל מחוץ למערכת.

הן מבקר המדינה והן ועדת וינוגרד הצביעו, ובצדק, על הצורך בהכשרה מקצועית. יש הרבה

אלוף (דימ') שלמה גזית
לשעבר ראש אמ"ן ונשיא
אוניברסיטת בן-גוריון

ליצחק שדה (במרכז התמונה) היה חוש לגילוי מפקדים. לידו שניים מו הבולטים שבהם, משה דיין ויגאל אלון, בעת העלייה לחניתה (21 במרס 1938) | הדור של תקופת המחתרת נתן לנו את הגדולים שבמצביאינו, מסופקני אם המסננת הפועלת אצלנו מאז הייתה מאפשרת לכל אלה להישאר במערכת הצבאית ולטפס בסולם הדרגות והתפקידים

